

Universitat de Lleida

GUIA DOCENT
GEOGRAFIA DE CATALUNYA

Coordinació: BURGUEÑO RIVERO, JESUS

Any acadèmic 2020-21

Informació general de l'assignatura

Denominació	GEOGRAFIA DE CATALUNYA			
Codi	101170			
Semestre d'impartició	2N Q(SEMESTRE) AVALUACIÓ CONTINUADA			
Caràcter	Grau/Màster	Curs	Caràcter	Modalitat
	Grau en Geografia	1	TRONCAL	Presencial
	Doble titulació: Grau en Geografia i Grau en Turisme	1	TRONCAL	Presencial
Nombre de crèdits assignatura (ECTS)	6			
Tipus d'activitat, crèdits i grups	Tipus d'activitat	PRACAMP	PRAULA	TEORIA
	Nombre de crèdits	1.2	0.8	4
	Nombre de grups	1	1	1
Coordinació	BURGUEÑO RIVERO, JESUS			
Departament/s	GEOGRAFIA I SOCIOLOGIA			
Distribució càrrega docent entre la classe presencial i el treball autònom de l'estudiant	60 hores presencials (en línia o en aula) i 120 no presencials			
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.			
Idioma/es d'impartició	Català			

Professor/a (s/es)	Adreça electrònica professor/a (s/es)	Crèdits impartits pel professorat	Horari de tutoria/lloc
ALDOMA BUIXADE, IGNASI	ignasi.aldoma@udl.cat	2	
BURGUEÑO RIVERO, JESUS	jesus.burgue@udl.cat	4	

Objectius acadèmics de l'assignatura

O.1. Aprendre quines són les característiques territorials bàsiques de Catalunya des dels diversos àmbits temàtics.

O.2. Conèixer la terminologia pròpia i els recursos informatius per a l'estudi de la geografia regional aplicat a Catalunya.

O.3. Reflexionar sobre la complexitat i els elements de vertebració interna de Catalunya.

Resultats d'aprenentatge:

- Conèixer les característiques territorials bàsiques que configuren Catalunya.
- Conèixer l'evolució comparada de les diferents unitats geogràfiques catalanes.
- Conèixer la terminologia pròpia i els recursos informatius per a l'estudi de la geografia de Catalunya.
- Reflexionar sobre la complexitat i els elements de vertebració interna de Catalunya.
- Desenvolupar la capacitat d'observació i anàlisi del paisatge
- Conèixer els focus d'atracció turística catalana i la importància de la seva aportació a l'economia

Competències

CG1 Valorar els mecanismes d'interacció de la societat amb el medi ambient

CG3 Caracteritzar la diversitat espacial dels territoris

CE1 Fer servir els mètodes i tècniques d'anàlisi i interpretació de les fonts estadístiques

CE6 Assolir les habilitats i metodologies pròpies del treball de camp de cada branca de la Geografia

CE9 Estar familiaritzat amb la legislació –principalment catalana– relacionada amb l'ordenació del territori

CE10 Reconèixer en el paisatge les transformacions generades pels usos humans en l'esdevenir històric

CE13 Conèixer, comprendre i interpretar el territori, explicar la diversitat de llocs, regions i localitzacions.

CT1 Assolir una correcta comprensió i expressió oral i escrita del català i del castellà

CB1. Posseir i comprendre coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i acostuma a trobar-se a un nivell que, si bé es recolza en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de la vanguardia del seu camp d'estudi

CB3. Capacitat d'aplegar i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per a emetre judicis que inclouguin una reflexió sobre temes rellevants d'índole social, científica o ètica

CB4. Poder transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat

Continguts fonamentals de l'assignatura

Davant la impossibilitat de tractar la totalitat de temes d'una geografia regional s'incideix en aquells aspectes cabdals que no tindran prou reflex en posteriors assignatures del grau com ara: *Geografia de la població*, *Geografia econòmica*, *Geografia del transport i dels serveis*, *Ordenació de territori*, *Geografia social*, *Geografia urbana*, *Geografia rural*, les diverses assignatures de Turisme... L'assignatura s'estructura en 2 parts temàtiques, una per professor.

Ignasi ALDOMÀ:

1. Les magnituds bàsiques.
 - 2a. En l'extrem occidental de la Mediterrània
 - 2b. Al sud de l'Europa occidental i en la península ibèrica
 - 2c. Entre la unitat física i la política ibèrica
 - 3a. Identitat i límits. La Catalunya Nord i els límits amb l'Aragó.
 - 3b. Signes d'identitat i territoris de la llengua
 - 4a. El poblament i la colonització rurals; pobles i masos.
 - 4b. Les produccions agràries
 - 4c. Estructures agràries i medi rural
 - 5a. La configuració d'un país industrial.
 - 5b. De la societat industrial a la societat de serveis

Jesús BURGUEÑO:

Bloc I: Xarxa urbana, poblament. La distribució de la població. Xarxa de ciutats. Mercats, àrea comercial, àrea laboral. De la Catalunya-ciutat a la ciutat de ciutats. El paper de Barcelona en la construcció nacional de Catalunya. Models d'estructura urbana: gènesi i paisatge urbà.

Bloc II: Relleu. Les grans unitats del relleu segons l'esquema clàssic de Solé Sabarís i segons les noves interpretacions de la Geologia en relació a la tectònica de plaques. Litologia. Gènesi del relleu. Contradicció serralades-rius: paper unificador de la xarxa hidrogràfica. Aprofitaments hídrics i risc d'inundació. Estanys. Deltes.

Bloc III: Comarques i vegueries. Comtats i bisbats. Vegueries i corregiments. Províncies i partits judicials. De la comarca natural a la comarca administrativa. La divisió territorial de 1936. Les LOT de 1987. Les lleis del 2010: vegueries i Àrea Metropolitana de Barcelona. El mapa municipal.

Bloc IV: Clima i paisatge. Factors que expliquen la diversitat climàtica de Catalunya. Elements singulars d'alguns climes: la boira, la precipitació a l'estiu, la tramuntana i el mestral... Els usos del sòl i els conreus predominants. Espais naturals i incendis. Estatges vegetals. Regions naturals i paisatges. Paisatge cultural: el llegat de l'actuació humana sobre el territori.

Eixos metodològics de l'assignatura

- 1.- Classes magistrals.

7.- Treball escrit.

10.- Realització carpeta d'aprenentatge.

14.- Visita.

15.- Pràctiques.

Dues sortides de treball de camp, en dimecres tot el dia

Pla de desenvolupament de l'assignatura

I part (prof. Aldomà), classes fins a Setmana Santa

II part (prof. Burgueño), classes a partir de Setmana Santa

Sistema d'avaluació

Evaluació del professor Aldomà: 33% de la nota final, de la qual:

- 10% participació en l'activitat del curs.
- 10% presentació de la part corresponent dels apunts al conjunt de la classe.
- 13% a triar entre elaboració d'un resum de cada tema dels apunts o elaboració d'un examen el darrer dia abans setmana santa.

Evaluació del professor Burgueño: 67% de la nota final, de la qual:

- examen 47%. Cal obtenir un mínim de 3,5 per fer la mitjana. Serà presencial si les circumstàncies ho permeten.
- 2 sortides, cada una 10%, estan previstes per al 21 d'abril i 5 de maig

Si per algun motiu no fos possible fer les sortides, aquestes activitats serien reemplaçades per test de lectures o comentari de climograma

A banda, verificació de la capacitat de localització de noms de lloc bàsics en l'estudi de Catalunya.

Els estudiants que combinin els seus estudis amb una feina a temps complet tenen dret a demanar avaluació alternativa en un termini de 5 dies des del començament del semestre. Per més informació, envieu un correu electrònic a academic@lletres.udl.cat o adreceu-vos a la Secretaria de la Facultat de Lletres.

Bibliografia i recursos d'informació

BIBLIOGRAFIA BÀSICA (manuals geografia regional)

CARRERAS, Carles (ed.) (1996): *Geografia de Catalunya*. Vilassar de Mar: Oikos-tau.

CARRERAS, Carles (dir.) (1992-96): *Geografia general dels Països Catalans*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 7 vol.

MAJORAL, Roser (coord.) (2002): *Cataluña. Un análisis territorial*. Barcelona: Ariel.

PANAREDA i CLOPÉS, Josep (1996): *Resum de geografia física de Catalunya*. Vic: Eumo Editorial.

_ (1997): *Resum de geografia humana de Catalunya*. Vic: Eumo Editorial.

RIBA, Oriol – BOLÒS, O. de – PANAREDA, J.M. – NUET, J. – GOSÀLBEZ, J. (1980): *Geografia física dels*

Països Catalans.

Barcelona: Ketres.

SOLÉ i SABARÍS, Lluís (dir.) (1958): *Geografia de Catalunya*. Barcelona: Aedos, vol. I.

VILAR, Pierre (1964): "El medi natural", *Catalunya dins l'Espanya moderna*, vol. I, p. 165-434. Barcelona: Edicions 62.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA

—CLÀSSICS—

LLOBET, Salvador (1968): "Cataluña". A: TERÁN, M. – SOLÉ, L. (dir.) *Geografía regional de España*. Barcelona: Ariel, p. 241-301.

SOLÉ SABARÍS, Lluís (2004): *El Pirineu. El medi i l'home*. Tremp: Garsineu ed.

VILA, Pau (1962-1963): *Visions geogràfiques de Catalunya*. Barcelona: Barcino, 2 vol.

– (1977-1978): *Selecció d'escrits de geografia*. Barcelona: Curial, 3 vol.

– (2003): *Resum de Geografia de Catalunya*. Barcelona: Societat Catalana de Geografia. Originals de 1928-1936.

—GEOGRAFIA HISTÒRICA—

FERRER i ALÒS, Llorenç (2002): *La vida rural a Catalunya*. Manresa: Angle Editorial.

– (2009): *La Catalunya rural, abans i ara*. Barcelona: Saga Editorial.

FONT i GAROLERA, Jaume (1999): *La formació de les xarxes de transport a Catalunya, 1761-1935*. Barcelona: Oikos-tau.

MESTRE, J. - HURTADO, V. (dir.) (1995): *Atles d'història de Catalunya*. Barcelona: Edicions 62.

OLIVERAS, Josep (1994): *La formació dels desequilibris territorials a Catalunya en el segle XIX*. Barcelona: Direcció General de Planificació i Acció

Territorial.

VILAGRASA, Joan (ed.) (2000): *Transformacions territorials a Catalunya. Segles XIX-XX*. Lleida: Pagès editors.

VILÀ-VALENTÍ, Joan (2010): *El món rural a Catalunya*. Barcelona: Societat Catalana de Geografia.

XARXA URBANA CATALANA—

CASASSAS, Lluís (1977): *Barcelona i l'espai català*. Barcelona: Curial.

– (2000): *Fires i mercats a Catalunya*. Barcelona: Societat Catalana de Geografia.

CASTAÑER, Margarida – GUTIÉRREZ, Obdúlia – VICENTE, Joan (2009): "Mobilitat laboral, àrees de cohesió i àrees de planificació a Catalunya", *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, núm. 67-68, en premsa.

NEL·LO, Oriol (2001): *Ciutat de ciutats*. Barcelona: Empúries.

RIBAS i PIERA, Manuel (2004): *Barcelona i la Catalunya-ciutat*. Barcelona: Angle Ed.

L'estructuració territorial de Catalunya. Els eixos cohesionadors de l'espai (2000): *V Congrés Internacional*

d'Història Local de Catalunya. Barcelona: L'Avenç.

—POBLAMENT—

FERRER ALÒS, Llorenç (2009): "Notes sobre la geografia dels masos a Catalunya". A: BOLÒS, J. - VICEDO, E. (ed.), *Poblament, territori i història rural*. Lleida: IEI, p. 53-72.

MENDIZÀBAL, Enric (2009): "Sistemes de poblament i desenvolupament territorial a Catalunya: del 1700 a l'actualitat". A: BOLÒS, J - VICEDO, E. (ed.), *Poblament, territori i història rural*. Lleida: IEI, p. 211-249.

—GEOGRAFIA I RURALITAT—

ALDOMÀ, Ignasi (1999): *Amb el permís de Barcelona. L'altra Catalunya urbana*. Lleida: Pagès ed.

– (2009): *Atles de la nova ruralitat*. Fundació del Món Rural. Consultable en xarxa.

- (2015): *L'actualitat del món rural*. Fundació del Món Rural. Consultable en xarxa.

—UNITATS DE RELLEU—

ROCA i ADROVER, Antoni – MIRANDA i CANALS, Jaume (2010): *Atles geològic de Catalunya*, Institut Geològic de Catalunya - ICC.

VILÀ VALENTÍ, Joan (1991): "Les unitats majors del relleu a Catalunya. Història d'uns conceptes". *Memorias de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona*, núm. 887.

—ORGANITZACIÓ TERRITORIAL—

BURGUEÑO, Jesús (1995): *De la vegueria a la província*. Barcelona: Rafael Dalmau Ed.

– (2003): *Història de la divisió comarcal*. Barcelona: Rafael Dalmau Ed.

BURGUEÑO, Jesús – LASSO DE LA VEGA, Ferran (2002) *Història del mapa municipal de Catalunya*. Barcelona: Direcció General d'Administració Local.

Treballs de la Societat Catalana de Geografia, núm. 67-68, monogràfic sobre organització territorial.

—VEGETACIÓ—

FOLCH, Ramon (1981): *La vegetació dels Països Catalans*. Barcelona: Ketres.

PANAREDA, Josep M. (1991): *La vegetació de Catalunya*. Vic: Eumo.

NUET BADIA, Josep; Valentí GONZÁLEZ (2016). *Petit atles de vegetació de Catalunya*. Ed. de l'autor.

NUET BADIA, Josep (2010). *Claus per a reconèixer la vegetació de Catalunya*. Ed. de l'autor.

—AIGUA—

ALDOMÀ, Ignasi (2007): *La lluita per l'aigua a Catalunya. De l'ús i abús a la gestió integral (1900-2007)*. Lleida: Pagès ed.

- (2012): *La batalla per l'aigua*. Lleida: Pagès ed.

Nota d'economia, núm. 93-94, 2009, monogràfic "Aigua i activitat econòmica".

—POBLACIÓ—

CABRÉ, Anna (1999): *El sistema català de reproducció*. Barcelona: Institut Català de la Mediterrània d'Estudis i Cooperació.

PUJADAS, Isabel – PRATS, Patricia (2008): "Dinàmiques migratòries i expansió residencial a Catalunya (1992-2005)", *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, núm. 65, p. 92-105.

—COMUNICACIONS—

FONT i GAROLERA, Jaume (2005): "El col·lapse infraestructural de Catalunya", *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, núm. 60, p. 145-171.

—INDÚSTRIA—

HERNÁNDEZ GASCÓN, Joan M. – FONTRDONA, Jordi – PEZZI, Alberto (2005): "Mapa dels sistemes productius locals industrials a Catalunya". Secretaria d'Indústria i Energia, col. Papers d'Economia Industrial, núm. 21. Consultable en línia.

—TURISME—

LÓPEZ PALOMEQUE, F. (dir.) (2009): *Atles del turisme a Catalunya: mapa nacional de l'oferta i els productes turístics*. Barcelona: Direcció General de Turisme. Consultable en xarxa.

—SÍNTESE DEL TERRITORI CATALÀ—

ALDOMÀ, Ignasi (2008): "A la recerca del mapa semàntic ideal. Àrees, nodes, xarxes i dinàmiques del desenvolupament a Catalunya", *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, núm. 65, p. 170-176.

MENDIZÀBAL, Enric (1993): "Una proposta de model espacial per a la interpretació territorial de Catalunya", *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, núm. 36, p. 101-118.

ROCA, Francesc (2000): *Teories de Catalunya. Guia de la societat catalana contemporània*. Barcelona: Pòrtic.

RODON I CASARRAMONA, Antoni (2015): *Una Visió geogràfica de la independència de Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Institut d'Estudis Autònoms.

—SÍNTESES SOCIOLÒGIQUES—

GINER, Salvador (dir.) (1998): *La societat catalana*. Institut d'Estudis Catalans.

SÁNCHEZ, Jordi (ed.) (1999): *Informe per a la Catalunya del 2000. Societat, economia, política*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.

<http://www.idescat.cat/> ; informació cartogràfica i estadística sobre tot el territori.

<http://www.icc.cat/>; accés a cartografia i catàlegs de l'Institut Cartogràfic de Catalunya.

http://www.meteo.cat/mediamb_xemec/servmet/index.html; Servei Meteorològic de Catalunya

<http://www.iec.es/institucio/societats/SCGeografia/>: web de la Societat Catalana de Geografia, amb informació sobre autors, esdeveniments i altres.

Anuaris estadístics:

Anuari econòmic comarcal, BBVA (en xarxa)

Anuario económico de España, la Caixa (municipis >1.000 hab.)